

Zaman Gazetesi

8 Nisan 2014

Herkül Millas

Yerel seçimlerin sonuçları benim için sürpriz olmadı -kamuoyu yoklamalarını izlemiştim- her ne kadar farklı sonuçlar dilemiş olsam da. 11 ve 23 Mart'taki yazılarımda, seçmenin önemli bir kesiminin temel kaygısının "kendilerinden" saydıkları birilerine inanmak ve güvenmek olduğunu, "ayrıntılara" bakmayacaklarını, öncelikli olarak da kısa süreli çıkarını gözetebileceklerini, Türkiye'de çoğunlukçu bir demokrasi anlayışının egemen olduğunu yazmıştım.

Yani insan hakları (ötekinin hakları), ifade ve haber alma gibi temel özgürlükler, ahlakî değerler,

yasalara sadakat ve saygı, dış politika gibi konuların seçmeni heyecanlandırmayacağı bence beklenmeliydi.

Beni şaşkırtan ve hele üzen, çağdaş bir toplumun temel değerlerinin ne olduğunu bildiklerine inandığım bazı yazarların ve dostların tutumu oldu. Kendi kişisel siyasî görüşlerini dile getirmek ve savunmak, yani demokrasinin temel ilkesi olan ifade özgürlüklerini kullanmak ve seçmenle görüşlerini paylaşmak yerine, bize seçmenin nasıl düşündüğünü ve ne tür amaçlarla ne yönde oy kullandıklarını anlattılar. Seçmenin algısını anlatmak tabii ki önemli ve yararlıdır. Ama kamuoyuna seslenen her bireyin kendi görüşünü dile getirmesi demokratik ve ahlakî bir tutumdur. “Seçimde (veya iktidarda) şöyle bir algı oluştu” biçimindeki cümleleri hayretler içinde dinledim: “Bu algıya -örneğin, geçmişte bunca acılara neden olmuş olan, o lobiler, komplolar, iç ve dış düşmanlar, hainler vb. algısına- sen de katılıyor musun?” sorusu hep yanıtsız kaldı. Bu suskunluğu zararlı ve antidemokratik buldum. Birileri seçmen (veya iktidar) “algısının” arkasına saklanır gibiydi. Nedense kendi “algılarının” sınırını açıklamadılar. Korkarım, bu kararları, inanmadıklarını savunmanın kolay bir yordamıydı.

Yaşanan gerilim ve karışıklık siyasî değildir, bu bir değerler karmaşasıdır. Temellerine oturtulmamış bir “demokratik” rejimi yaşıyoruz. Birileri yaşananların uluslararası hukuka aykırı, ahlaka aykırı, normal demokrasilerdeki uygulamalara aykırı olduğunu kabul ettikten sonra “siyasî gerçeklik” adına bu aykırılıkları içine sindirebiliyorsa insanın içi kararıyor. Daha önce de duymuştuk: bizim amacımız belli olunca “gerisi teferruattır” diye. Şimdi de, “halk durumu öyle algılıyorsa ben de onlara katılırım, gerisi önemsizdir” anlayışı yaşanıyor. Algının aşırılıklar hatta yanılgılar içeriyor olması önemli sayılmıyor. Yani ilkelerin “ayrıntı” sayılması, sağ-sol, okumuş-okunmamış ayırımı yapılmadan yaygınlaşmış. Ve bütün bunlara “demokrasi” ve “demokratik tutum” da diyoruz ki en üzücü de bu oluyor. Çünkü demokrasi çoğunluğa katılmak demek değildir, çoğunluğun görüşüne saygı duymaktır. Demokrasilerde birey ve bireyin farklı görüşü yok olmaz.

Meşru, yasal, ahlaklı, yararlı, demokrat olmak gibi kavramlara bakalım. AKP iktidarı meşrudur. Seçimlerde münferit şaibeli durumlar olmuş olsa bile seçimlerin genel sonuçları öylesine kesin ki meşruiyet sorunu dile getirilemez. Buna karşılık bazı AKP uygulamaları uluslararası yasal kriterlerle uyumlu değil. Antidemokratik ve otoriter davranışlar, yolsuzluklar, hukuka ve medyaya müdahaleler ve sindirme yöntemleri, “ne yapalım böyle bir algı oluştu” veya “son analizde yararlıdır” veya “savunmadır” mantığıyla geçiştirilemez. Ehven-i şer anlayışının sonu yoktur ve böyle bir mantık tehlikeli bir ilkedir; temel demokratik ilkeleri ve ahlakı baypas eden mazeretler uzun sürede toplumun temellerini sarsar. Geçmişini yeniden üretmeyelim: On-yirmi yıl sonra gelen özelleştiriler artık bıkkınlık verdi; ve dikkat edin, o pişmanlık içeren özürlerin arkasında hep iftiradan hukuksuzluğa ve şiddetten yalana klasik ahlak ihlalleri saklı.

Hayretler içinde “olaya siyaset açısından bakmak gerek” veya “din adamları siyasete karışmamalı” söylemini duyuyorum. “Siyasî gerçeklik” adına siyaseti yasalardan ve ahlaktan farklı algılamamızı söyleyenler var. Ama siyasetle ne kastediliyor? Her vatandaşın her düşüncesi, dileği, seçimi, tercihi ve tepkisi siyasidir; veya en azından bunların siyasî bir boyutu vardır. İnsan zaten “politik yaratıktır”, Aristo’nun döneminden beri. Oy kullanan her vatandaşın siyasette hakkı vardır. Siyaset ahlakla karıştırılmamalı, lafı da anlamsız. Çünkü bütün uygar ülkelerde ahlaklı ve ahlaksız siyasetçi anlayışı vardır. Ve ahlaklı ve ahlaksız siyaset vardır. Ahlaksız (veya yasalara uymayan) siyasiler de sık sık istifaya zorlanırlar. Harakiri yapanlarını bile duyduk. Yani “gerçeklik” adına ahlakı “unutmak” çok zararlıdır çünkü bu yol ahlaksızlığa, pişkinliğe ve vurdumduymazlığa prim verir gibi çalışmaktadır.

“Seçim nasıl kazanılır” sorununu başa almak değerler kargaşasının bir işaretidir. Bu pragmatizmin arkasında bir yozlaşma saklı. Seçim kazanmak araçtır, amaç olamaz. Bazı siyasetçinin amacı bu olabilir, bu doğaldır, ama bu amaç toplumun içine sindireceği bir ideale dönüştürülemez. Seçim kazanmak için, yasaları zorlamaktan masumiyet karinesini hiçe sayarak insanların karalanması kadar her yol mubah siyaset sayılırsa o toplumda bir şeyler çok yanlışır demektir. Demokrasinin erdem ve ahlaktan bağımsız olabileceğini ima eder olduk! Oysa demokrasi toplum içinde kendi ahlaki normlarını oluşturmuştur. “Toplum” lafı da demagojiktir: Yüzde kırk beşten söz ederken “toplum karar verdi” deniliyor; ya karşı yanda duran yüzde elli beş ne oluyor? Aslında “çoğunluk” yalnız parlamento içindedir, toplum içinde oranlar farklıdır ve bu durumun nedeni demokratik olmayan seçim yasasının bir sonucudur.

Geçştirilen çelişkiler pek çok. Yasal olmayan yollarla da olsa yöneticilerin yasa dışı manipülasyonlarını ortaya çıkarmak veya skandal olayları gündeme getirerek hükümetleri devirmek antidemokratik tutum sayılıyor, ama yolsuzluğu yasa dışı yollarla saklamak demokratik! Wikileaks’in dünyayı sarstığı bugünlerde! 27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül öncesinde -ve kamu yararı adına- bu komplolar sızdırılırdı fena mı olurdu? İktidarın insanı nasıl yozlaştırdığını Eski Yunan’da üç kelime ile ifade edilmişti: “Arhi andra diknisi”, yani “iktidar insana (ne olduğunu) gösterir”. İktidarın ve yozlaşmanın karşısında açıkça yerimizi belirlememiz özellikle ahlakî bir görevdir. Demokrasi olmadan toplumlar var olabilir, tarih içinde örnekler sonsuzdur. Ama ahlakî değerlerinin sarsıldığı toplumlarda ne demokrasi var olabilir ne de kalıcı bir toplumsal düzen.